

แถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เรื่อง การเจรจาทำความตกลงเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ของประเทศไทย

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่จะใช้การเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) เป็นกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยได้แถลงเป็นนโยบายต่อรัฐสภาและมีการดำเนินการเจรจากับประเทศต่างๆ กว่า ๑๐ ประเทศอยู่ในขณะนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการติดตามและ ตรวจสอบการดำเนินนโยบายเรื่องเขตการค้าเสรีตลอดมา ด้วยตระหนักถึงผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในหลากหลายมิติที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านสิทธิในการพัฒนา สิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิชุมชน สิทธิการเข้าถึงฐานทรัพยากร สิทธิการเข้าถึงยาและบริการสาธารณสุข เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย-สหรัฐอเมริกา ที่มีเนื้อหาการเจรจา รวม ๒๒ หัวข้อ ไม่ใช่เป็นเพียงการเจรจาปรับลดภาษีสินค้าหรือการเปิดตลาดสินค้าเท่านั้น แต่มีเนื้อหาการเจรจาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนทุกคนในสังคมไทย ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตรุ่นลูกหลาน เช่น การเจรจาเรื่องสิทธิบัตรยา เรื่องสิทธิบัตรพันธุ์พืชและสัตว์ เรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุน เรื่องแรงงานและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

จากการติดตามและวิเคราะห์การเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย-สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการเจรจารอบที่ ๖ ไปเมื่อต้นเดือนมกราคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นและข้อสังเกตต่อกระบวนการและเนื้อหาการเจรจาในประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้

๑. กติกาและกระบวนการเจรจาของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีความเป็นธรรมและความเสมอภาคต่อประเทศไทย สหรัฐอเมริกานำเอาเนื้อหาที่กำหนดไว้ในกฎหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา (Trade Promotion Authority Act 2002) มาเป็นข้อเรียกร้องในการเจรจาทุกหัวข้อ และปฏิเสธที่จะ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เนื้อหาของข้อเรียกร้องต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา ฝ่ายเจรจาของไทยจึงไม่มีสิทธิในฐานะประเทศภาคีเท่าเทียมกันที่จะเจรจาในเนื้อหาสำคัญเรื่องอื่นๆ นอกเหนือไปจากการเจรจาปรับลดภาษีและการเปิดตลาดสินค้าเป็นหลัก

ทั้งนี้ จากการศึกษาทบทวนเนื้อหาของความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ที่สหรัฐอเมริกาได้ลงนามกับประเทศต่างๆ มาก่อนหน้านี้ เช่น สิงคโปร์ ชิลี โมร็อกโก เวียดนาม ประเทศเหล่านี้ ต้องยอมรับข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาเป็นมาตรฐานแบบเดียวกัน ทั้งในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องการเปิดเสรีการลงทุนเรื่องสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและสิทธิอธิปไตยของชาติ

๒. กระบวนการจัดทำ FTA ของสหรัฐอเมริกาดังกล่าว โดยแท้จริงแล้ว จึงเท่ากับเป็นการนำกฎหมายการค้าของสหรัฐอเมริกามาขยายบังคับใช้กับประเทศไทยผ่านการทำความตกลงเขตการค้าเสรี ซึ่งเป็นการละเมิดและลดทอนสิทธิอธิปไตยของชาติ ทั้งในทางนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ

๓. กระบวนการเจรจา FTA ไทย-สหรัฐอเมริกา ขาดความโปร่งใส ขัดต่อหลักการธรรมาภิบาล ไม่มีการเปิดเผยรายละเอียดข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาและจุดยืนท่าทีการเจรจาของประเทศไทยให้ประชาชนทั่วไปทราบ ซึ่งนำไปสู่ข้อกังวล ข้อสงสัยต่อประโยชน์และผลกระทบที่แท้จริงในการทำ FTA กับสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ ในขณะที่ปฏิเสธการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบในกระบวนการเจรจา แต่ได้อนุญาตให้ตัวแทนบริษัทธุรกิจเข้าร่วมในห้องเจรจาได้

๔. การศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบของ FTA ไทย-สหรัฐ รวมถึงการทำ FTA กับประเทศต่างๆ เป็นการศึกษามุ่งเน้นในประเด็นเรื่องการปรับลดภาษีและการเปิดตลาดสินค้าเป็นหลัก ขาดการศึกษาอย่างรอบด้านถึงผลกระทบและ

ต้นทุนที่ประเทศไทยต้องจ่าย ทั้งในเรื่องการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องแรงงาน เรื่อง การคุ้มครองนักลงทุนต่างชาติ เรื่องต้นทุนการจัดการเรื่อง กฎแหล่งกำเนิดสินค้า ฯลฯ ทำให้ตัวเลขผลประโยชน์ที่ ประเทศไทยจะได้รับจากการทำ FTA สูงเกินไปกว่าความเป็นจริงอยู่มาก

๕. ฝ่ายเจรจาของไทยยังขาดการเตรียมความพร้อมอยู่อีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎหมาย กฎระเบียบภายในของสหรัฐอเมริกา เช่น เรื่องกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งจะเป็นจุดอ่อนสำคัญประการหนึ่งของฝ่ายไทยในการเจรจา

ในเบื้องต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใคร่ขอเสนอแนะและเรียกร้องให้รัฐบาลปรับปรุง กระบวนการเจรจาจัดทำ FTA ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาใน ๔ ประการสำคัญ ได้แก่

๑. ให้ชะลอ/ยุติการเจรจา FTA ไทย-สหรัฐฯ ไว้ก่อน จนกว่าจะได้มีการศึกษาผลกระทบทั้งใน ทางบวกและลบอย่างครบถ้วนรอบด้าน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ให้มีการปรับเปลี่ยนกติกาการเจรจาให้เกิดความเป็น ธรรมและเสมอภาค ไม่ถูกบังคับให้ยอมรับข้อเรียกร้องโดยเพียงแต่อ้างถึงข้อกำหนดในกฎหมายการค้าของ สหรัฐอเมริกา

๒. ให้เปิดเผยข้อเรียกร้องทั้งหมดของสหรัฐอเมริกาต่อสาธารณะ การเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้ไม่ส่งผล กระทบใดๆ ต่อทำที่หรือกลยุทธ์การเจรจาของฝ่ายไทย ในทางกลับกัน การปกปิด ข้อเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาไว้เป็น ความลับ จะยิ่งทำให้เกิดคำถามข้อสงสัยและความไม่ไว้วางใจต่อผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับหรือต้องเสียมาก ยิ่งขึ้น ทำให้กระบวนการทำ FTA ไม่เกิดความชอบธรรมเป็นอย่างยิ่ง

๓. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อเสนอในเรื่องนี้ได้ ประเทศไทยควรต้องยกเลิกข้อสัญญาการรักษา ความลับในการเจรจา ที่ทางสหรัฐอเมริกาได้เรียกร้องให้ไทยถือปฏิบัติตั้งแต่การเจรจารอบที่ ๑

๔. ให้ประชาชนและรัฐสภาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจาอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองในการเจรจา ของไทย ช่วยแก้ไขปัญหาค่าความเสียหายเปรียบในอำนาจการเจรจาอีกทางหนึ่งด้วย

๕. ให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงจากการทำ FTA ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ลงนามความตกลง FTA โดยการออกเสียงประชามติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๔ ทั้งนี้ โดยมีการ เปิดเปิดเผยข้อมูล สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาข้อเจรจา และผลกระทบในทุกด้านอย่างถูกต้องและเพียงพอก่อนการทำ ประชามติด้วย

๖. การที่ประเทศไทยจะผูกพันตามสนธิสัญญาจำเป็นต้องผ่านกระบวนการให้สัตยาบัน (Ratification) โดยต้องไม่กำหนดเวลาในการให้สัตยาบัน เพื่อเปิดให้องค์กรรัฐสภา ประชาชน และรัฐบาลได้มีโอกาสและส่วนร่วมใน การพิจารณารายละเอียดเนื้อหาในความตกลง FTA อย่างรอบคอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความเห็น ข้อเสนอแนะข้อเรียกร้อง ดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของรัฐบาลและองค์กรภาคีรัฐที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะปกป้องรักษา ความเป็นธรรมและผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวมและยั่งยืนต่อไป

ในขั้นต่อไป คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เฉพาะกิจติดตาม ตรวจสอบการทำ FTA ของไทย โดยจะมีการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาข้อเจรจา การศึกษากฎหมายภายในของ สหรัฐที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อมูล ข้อเสนอแนะต่อประชาชนและรัฐบาลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มกราคม ๒๕๔๙